782.

Układ

z dnia 29 kwietnia 1922 roku

zawarty między Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką w sprawie ułatwień, dotyczących ruchu granicznego

(zatwierdzony ustawą z dnia 28 lipca 1922 r.—Dz. U. R. P. № 71, poz. 637).

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

NACZELNIK PAŃSTWA POLSKIEGO

JÓZEF PIŁSUDSKI

Wszem wobec i każdemu z osobna komu o tem wiedzieć należy, wiadomem czynimy:

W dniu dwudziestym dziewiątym kwietnia, tysiąc dziewięćset dwudziestego drugiego roku w Poznaniu podpisany został między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a Rządem Rzeszy Niemieckiej z drugiej, Układ w sprawie ułatwień, dotyczących ruchu granicznego, o następującem brzmieniu dosłownem:

UKŁAD

zawarty pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką w sprawie ułatwień, dotyczących ruchu granicznego.

Celem ułatwienia mieszkańcom powiatów granicznych ruchu przez granicę polsko-niemiecką, zawarty został układ między Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką przez pełnomocników obu stron, a mianowicie w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej przez:

p. Aleksandra Szembeka,

a w imieniu Rzeszy Niemieckiej przez:

p. posła D-ra Pawła Eckardta,

na mocy odnośnych pełnomocnictw, które po ich przedstawieniu zbadano i za ważne uznano w następującem brzmieniu:

I. Ułatwienia osobiste.

Art. 1.

1. Osobom, które mieszkają w obrębie powiatów granicznych, lecz nie dalej jak w odległości 10 kilometrowej od granicy polsko-niemieckiej i tamże dłużej niż 3 miesiące przebywają, zezwala się na przekraczanie granicy pieszo, konno, na kole (rowerze), wozem, saniami lub koleją i na przebywanie poza granicą w myśl postanowień artykułów 2 — 10, a to nawet bez posiadania paszportu i wizy. Posługiwanie się przytem samochodami dozwala się jedynie urzędnikom publicznym w celach służbowych, dalej księżom, lekarzom, weterynarzom i akuszerkom celem spełniania swych obowiązków zawodowych oraz w wypadkach niesienia pomocy w razie niebezpieczeństwa powodzi i pożaru. Korzystanie z pociągów osobowych i pośpiesznych jest dozwolone tylko wtedy, jeżeli dany pociąg zatrzymuje się w obrębie 10 kilom. od granicy polsko-niemieckiej.

2. Powiatami granicznemi są powiaty, przylegające do polsko-niemieckiej granicy. O ile zajdzie nadzwyczajna potrzeba, może każdy z obu zainteresowanych Rządów uznać za obszar należący do powiatu granicznego w myśl niniejszego układu te części innych sąsiednich powiatów, które położone są w odległości nie dalszej jak 10 kilom. od granicy polsko-niemieckiej. O powyższem ma być uwiadomiony Rząd strony przeciwnej.

Art. 2.

1. Osoby, które pragną korzystać z ulg, przewidzianych w artykule 1, muszą być w posiadaniu przepustki, określonej w artykule 3.

2. Przepustki te uprawniają do przekraczania granicy i do przebywania na odległości nie dalszej jak 10 kilometrów od granicy w obrębie tego przeciwległego powiatu, który graniczy z powiatem, w którym wydano przepustkę. Jeżeli powiat ten przylega do kilku powiatów, położonych po drugiej stronie granicy, wówczas pozwolenie na pobyt obejmuje wszystkie te powiaty. W razie nadzwyczajnej potrzeby ma władza powołana do wydawania prze-

ABKOMMEN

zwischen der Republik Polen und dem Deutschen Reich über Erleichterungen des Grenzverkehrs.

Um den Verkehr über die polnischdeutsche Grenze für die Bewohner der Grenzkreise zu erleichtern, ist zwischen der Republik Polen einerseits und dem Deutschen Reiche andererseits durch die beiderseitigen Bevollmächtigten, nämlich für die Republik Polen den Grafen

Alexander Szembek,

für das Deutsche Reich den Gesandten

Dr Paul Eckardt,

nach Vorlegung und Prüfung ihrer Vollmachten, das nachstehende Abkommen getroffen worden:

I. Persönliche Erleichterungen.

Art. 1.

1. Denjenigen Personen, welche innerhalb der Grenzkreise nicht mehr als 10 Kilometer von der polnisch-deutschen Grenze entfernt wohnen und sich daselbst länger als 3 Monate aufhalten, wird, auch ohne dass sie im Besitze eines Reisepasses und eines Sichtvermerks sind, das Überschreiten der Grenze zu Fuss, Pferd, Fahrrad, Wagen, Schlitten oder auf der Eisenbahn, und der Aufenthalt jenseits der Grenze nach Massgabe der Bestimmungen der Artikel 2—10 gestattet. Die Benutzung von Kraftfahrzeugen wird lediglich für öffentliche Beamte zu Dienstzwecken, sowie für Geistliche, Aerzte, Tierärzte und Hebammen in Ausübung ihres Berufs und ferner bei Hilfeleistung, in Feuers und Wassergefahr, zugelassen. Die Benutzung der Eisenbahn ist in Schnellzügen sowie in Zügen, die nicht innerhalb 10 Kilometr von der polnisch-deutschen Grenze entfernt halten, ausgeschlossen.

2. Als Grenzkreise sind die an die polnisch-deutsche Grenze angrenzenden Kreise anzusehen. Falls ein besonderes Bedürfnis dafür vorliegt, kann jede der beiden Regierungen, als zu einem Grenzkreis im Sinne dieses Abkommens gehörig, solche Teile anderer benachbarter Kreise bezeichnen, die nicht mehr als 10 Kilometr von der polnisch-deutschen Grenze entfernt sind. Hiervon ist der Regierung des anderen Teiles Mitteilung zu machen.

Art. 2.

1. Diejenigen, welche von der Vergünstigung des Artikel 1 Gebrauch machen wollen, müssen mit einem der im Artikel 3 bezeichneten Ausweise versehen sein.

2. Die Ausweise berechtigen zum Ueberschreiten der Grenze und auf eine Entfernung von nicht mehr als 10 Kilometer von der Grenze zum Aufenthalte in demjenigen jenseits gelegenen Kreise, welcher an den Kreis angrenzt, in dem der Ausweis ausgestellt ist. Grenzt der Kreis an mehrere jenseits der Grenze liegende Kreise an, so erstreckt sich die Aufenthaltserlaubnis auf alle diese Kreise. Im Falle eines besonderen Bedürfnisses ist die ausstellende

pustek prawo, rozciągnąć ważność wydanej przepustki na inne powiaty graniczne, z obu stron sąsiadujące.

Art. 3.

1. W myśl artykułu 2 wydaje się następujące przepustki:

a) przepustki do jednorazowych podróży,
b) przepustki stałe,
c) przepustki nadzwyczajne,
d) przepustki gospodarcze.

2. Do przepustek należy używać formularzy drukowanych w językach polskim i niemieckim. Co do treści i formy tych formularzy nastąpiło osobne porozumienie. W przepustkach muszą być wypisane:

a) imię i nazwisko, stanowisko lub zawód, miejsce i data urodzenia oraz miejsce zamieszkania właściciela dokumentu,
b) cel podróży,
c) miejsce przekroczenia granicy,
d) oznaczenie powiatu lub powiatów granicznych, w których obrębie przepustka jest ważną,
e) wszelkie ograniczenia przebywania poza granicą tak co do miejscowości jak i co do czasu wynikające w celu podróży lub z innych powodów,
f) wymienienie osób towarzyszących w wieku poniżej lat 12 (ustęp 5).

3. Przepustki, wymienione w ustępie 1, pod a), b) i d) muszą być zaopatrzone w fotografję właściciela odstemplowaną bezpłatnie urzędową pieczęcią, oraz własnym właściciela podpisem lub znakiem. Jeżeli właściciel przepustki, wymienionej pod № 1a), okaże jaki inny dokument urzędowy względnie urzędowo potwierdzony, zaopatrzony w fotografję swą, wówczas można obyć się bez fotografji na wymienionej przepustce.

4. Przepustki wyliczone w ustępie 1 a), b) i d) wystawiają po stronie polskiej władze administracyjne I instancji, zaś po stronie niemieckiej landraci wzgl. policyjne władze obwodów miejskich. Przepustki, wymienione pod c) wydają po stronie polskiej zwierzchnicy gmin, wzgl. obszarów dworskich, a po stronie niemieckiej policyjne władze miejscowe. Właściwą do wystawiania przepustek jest władza, w której obrębie petent stale zamieszkuje. Władze jednej ze stron zawierających układ winny o każdej przez siebie wystawionej przepustce uwiadomić niebawem właściwe władze strony przeciwnej. Zastrzega się bezpośrednie porozumienie się właściwych władz administracyjnych obu stron zainteresowanych co do bliższych szczegółów postępowania. W wypadkach przewidzianych w artykule 2 ustęp 2 (zdanie końcowe) winno nastąpić zawiadomienie o wydaniu przepustki przed jej wręczeniem. Władza wystawiająca przepustki nadzwyczajne winna o jej wydaniu uwiadomić swoją władzę przełożoną.

5. Przepustki wolno wydawać tylko osobom w wieku powyżej lat 12, wyjątkowo może być wydana przepustka w razie nadzwyczajnej potrzeby także dla osoby, liczącej poniżej lat 12. Pozatem wolno młodzieży poniżej lat 12 przekraczać granicę bez przepustki tylko w towarzystwie osoby dorosłej i tylko wówczas, gdy w przepustce wydanej tym osobom

Behörde berechtigt, die Gültigkeit des Ausweises auf die beiderseits benachbarten Grenzkreise zu erstrecken.

Art. 3.

1. Als Ausweise im Sinne des Artikel 2 werden ausgestellt:

a) Ausweise für Einzelreisen,
b) Dauerausweise,
c) Notausweise,
d) Wirtschaftsausweise.

2. Zu den Ausweisen sind gedruckte Formulare in polnischer und deutscher Sprache zu verwenden, über deren Form und Inhalt eine besondere Verständigung erfolgt ist. In die Ausweise ist folgendes einzutragen:

a) Vorname und Zuname, Stand oder Beruf Geburtsort und Geburtstag sowie Wohnsitz des Inhabers,
b) Zweck der Reise,
c) Grenzübergangsstelle,
d) Bezeichnung des Kreises oder der Kreise, innerhalb deren der Ausweis Gültigkeit hat.
e) die sich aus dem Reisezweck oder anderen Gründen ergebenden räumlichen und zeitlichen Beschränkungen des Aufenthalts jenseits der Grenze,
f) Angaben über etwa mitzunehmende jugendliche Personnen (Absatz 5).

3. Die Ausweise unter № 1a), b) und d) müssen ferner mit einem gebührenfrei abzustempelnden Lichtbild des Inhabers und mit dessen Unterschrift oder Handzeichen versehen sein. Bei den Ausweisen unter № 1a) kann von dem Lichtbilde abgesehen werden, wenn der Inhaber des Ausweises einen sonstigen, mit Lichtbild versehenen, behördlichen oder behördlich beglaubigten Ausweis über seine Person vorweist.

4. Die Ausweise unter № 1a), b) und d) werden polnischerseits von den Verwaltungsbehörden erster Instanz, deutscherseits von den Landräten und den Polizeibehörden der Stadtkreise, die Ausweise unter № 1c) polnischerseits von den Gemeinde-oder Gutsvorständen, deutscherseits von den Ortspolizeibehörden ausgestellt. Oertlich zuständig ist diejenige Behörde, in deren Bezirk der Antragsteller seinen Wohnsitz hat. Von der Ausstellung eines jeden Ausweises ist durch die ausstellenden Behörden des einen vertragschliessenden Teiles den Behörden des anderen Teiles alsbald Mitteilung zu machen. Das Nähere hierüber bleibt einer unmittelbaren Verständigung der beiderseitigen zuständigen Verwaltungsbehörden vorbehalten. In den Fällen des Artikel 2 Absatz 2 letzter Satz hat die Mitteilung vor Aushändigung des Ausweises zu erfolgen. Die Ausstellung von Notausweisen ist durch die Ausstellungsbehörde der vorgesetzten Dienststelle anzuzeigen.

5. Die Ausweise sind nur an Personen über 12 Jahre zu erteilen. Ausnahmsweise kann im Falle eines besonderen Bedürfnisses ein Ausweis auch an eine Person unter 12 Jahre erteilt werden. Im übrigen dürfen Jugendliche unter 12 Jahren die Grenze ohne Ausweis nur in Begleitung eines Erwachsenen und nur dann überschreiten, wenn in dem

dorosłym jest wyraźnie zaznaczone upoważnienie zabrania ze sobą młodzieży.

6. Wszystkie przepustki po upływie terminu ich ważności winny być zwrócone władzy, która je wydała.

Art. 4.

1. Przepustki do podróży jednorazowych wystawiać należy osobom, wymienionym w artykule 1 ustęp 1, które pragną przekroczyć granicę celem jednorazowego pobytu (przejściowego) na obszarze, oznaczonym w artykule 2, ustęp 2. Przepustka taka ważną jest najwyżej na przeciąg 14 dni i uprawnia do pobytu zagranicą co najwyżej przez 6 dni.

2. Za wystawienie przepustki należy, poza wypadkiem ubóstwa płacić 24 mk. polskie lub 2 mk. niem.

3. Do wystawienia przepustek jednorazowych należy używać formularzy czerwonych.

Art. 5.

1. Mieszkańcy pogranicza, którzy zmuszeni są częściej przekraczać granicę wobec swych zajęć zawodowych i gospodarczych, dla spraw kościelnych lub dla innych specjalnych powodów, otrzymywać będą stałe przepustki z ważnością 3 miesięczną. Jednorazowy nieprzerwany pobyt zagranicą nie może przekraczać 6 po sobie następujących dni.

2. Za wystawienie przepustki opłaca się 60 mk. polskich lub 5 mk. niemieckich. Parafjanie udający się na nabożeństwo oraz dzieci idące na naukę religji są uwolnieni od opłat należytości; tak samo w razie ubóstwa nie pobiera się tej należytości.

3. Przepustki przedłużać można bezpłatnie na dalsze 3 miesiące.

4. Do wystawiania przepustek stałych należy używać formularzy zielonych.

Art. 6.

1. Przepustki nadzwyczajne można wydawać, jeżeli się okaże, że istnieje specjalny i dostatecznie sprawdzony powód, i że petent z powodu nagłości tego wypadku nie może się wystarać o przepustkę innego rodzaju, bez narażenia się na udaremnienie celu przekroczenia granicy.

2. Postanowienia artykułu 4 ustęp 1 zdanie 2 i artykułu 4, ustęp 2, znajdują zastosowanie przy wydawaniu przepustek nadzwyczajnych.

3. Do wystawiania tych przepustek należy używać o ile możności papieru białego.

Art. 7.

1. Właścicielom gruntów, członkom ich rodzin oraz osobom w ich gospodarstwie zatrudnionym wydaje się przepustki gospodarcze o ile grunta tych osób lub większa ilość ich gruntów, tworzących jedną całość gospodarczą, przecięte są przez granicę, lub też o ile są tak położone, że bez przekroczenia linji granicznej nie mogą być prawidłowo zagospodarowane. To samo obowiązuje, gdy kierownictwo warsztatu gospodarczego rozciąga się na obejście poło-

des Jugendlichen ausdrücklich vermerkt ist.

6. Sämtliche Ausweise sind nach Ablauf der Gültigkeitsdauer an die ausstellende Behörde zurückzugeben.

Art. 4.

1. Ausweise für Einzelreisen sind auszustellen, wenn die im Artikel 1 Absatz 1 bezeichneten Personen zu vorübergehendem, einmaligen Aufenthalte in dem im Artikel 2 Absatz 2 erwähnten Gebiete die Grenze zu überschreiten beabchsichtigen. Die Dauer der Gültigkeit ist auf höchstens 14 Tage, die der Aufenthaltsberechtigung auf höchstens 6 Tage zu bemessen.

2. Für die Ausstellung eines Ausweises ist ausser im Falle der Bedürftigkeit eine Gebühr von 24 M. in polnischem oder 2 M. in deutschem Gelde zu entrichten.

3. Zu den Ausweisen für Einzelreisen sind rote Formulare zu verwenden.

Art. 5.

1. Dauerausweise mit Gültigkeit für die Zeit von 3 Monaten sind auszustellen, wenn Grenzbewohner durch berufliche, wirtschaftliche, kirchliche oder sonstige besondere Gründe genötigt sind, häufiger die Grenze zu überschreiten. Der ununterbrochene Aufenthalt jenseits der Grenze darf nicht mehr als 6 Tage betragen.

2. An Gebühren für die Aussellung sind 60 M. in polnischem oder 5 M. in deutschem Gelde zu entrichten. Von Kirchgängern und den Religionsunterricht besuchenden Kindern, sowie im Falle der Bedürftigkeit ist eine Gebühr nicht zu erheben.

3. Die Ausweise können gebührenfei um je 3 Monate verlängert werden.

4. Zu den Dauerausweisen sind grüne Formulare zu verwenden.

Art. 6.

1. Notausweise sind auszustellen, wenn ein besonderer, hinreichend glaubhaft gemachter Dringlichkeitsgrund vorliegt und sich der Antragsteller aus diesem Grunde einen anderen Ausweis nicht beschaffen kann, ohne dass der Zweck des Grenzübertritts vereitelt wird.

2. Die Bestimmungen des Artikel 4 Absatz 1 Satz 2 und des Artikel 4 Absatz 2 finden auf die Notausweise entsprechende Anwendung.

3. Zu den Notausweisen sind möglichst weisse Formulare zu verwenden.

Art. 7.

1. Eigentümer von Grundstücken erhalten für sich und die in ihrer Wirtschaft tätigen Personen Wirtschaftsausweise, wenn ihr Grundstück oder mehrere ihnen gehörige, eine wirtschaftliche Einheit bildende, Grundstücke durch die Grenze durchschnitten werden, oder sonst ohne Ueberschreitem der Grenze nicht ordnungsgemäss bewirtschaftet werden können. Das Gleiche gilt, wenn ein Wirtschaftsbetrieb von einer Hauptstelle aus, die im Gebiet des

żone na terytorjum strony przeciwnej. Narówni z właścicielami uważane są inne osoby, uprawnione na podstawie roszczeń obligacyjnych lub rzeczowych do użytkowania gruntów tego rodzaju. Przepustki gospodarcze uprawniają do przekraczania granicy i do pobytu poza linją graniczną co do terminu i przestrzeni tylko o tyle, o ile tego wymaga zagospodarowanie i użytkowanie gruntów, których położenie geograficzne winno być oznaczonem w przepustce.

2. Postanowienia ustępu 1 odnoszą się tylko do tych gruntów posiadłości ziemskich, dla których w chwili wejścia w moc obowiązującą niniejszego układu istniały już warunki, wymagane dla wystawiania przepustek gospodarczych.

3. Przepustki gospodarcze mają ważność na przeciąg roku kalendarzowego, winny być jednak niebawem zwrócone, jeżeli odpadł powód, dla którego je wystawiono.

4. Za wystawienie przepustek gospodarczych opłaca się należytość 60 mk. polskich lub 5 mk. niemieckich.

5. Dla wydawania przepustek gospodarczych należy używać formularzy bronzowych.

Art. 8.

1. Przepustki do jednorazowych podróży, przepustki stałe i nadzwyczajne uprawniają do przekraczania granicy w punktach przejściowych, wyszczególnionych w przepustce. Właściwe władze administracyjne II instancji obu stron zawierających układ oznaczą po obopólnem porozumieniu się punkty przejściowe i podadzą je do wiadomości publicznej.

2. Przepustki gospodarcze uprawniają do przekraczania granicy również poza stałemi punktami przejściowemi wszędzie tam, gdzie tego wymagać będzie konieczność wykonania robót gospodarczych. Punkty przejściowe winny być ustalone przez właściwe władze celne obu stron zawierających układ w porozumieniu z zainteresowanemi osobami za uwzględnieniem faktycznych potrzeb gospodarczych.

Art. 9.

1. Przekroczenie granicy na podstawie przepustek, określonych w artykule 3, dozwolone jest regularnie w godzinach dziennych, a mianowicie w czasie od 1 kwietnia do 30 września od godz. 7-mej rano do 9-tej wieczorem (czas polski) czyli od godz. 6-ej rano do 8-mej wieczorem (czas niemiecki), a w czasie od 1 października do 31 marca od godz. 8-mej rano do 7-mej wieczorem (czas polski) czyli od godz. 7-mej rano do 6-tej wieczorem (czas niemiecki). Władze miejscowe obu stron zawierających układ mogą na mocy bezpośredniego porozumienia zmienić czas do przekraczania granicy wyż. ustalony. Istniejące zapory graniczne należy otwierać na czas i nie wolno ich przedwcześnie spuszczać.

2. Przepustki gospodarcze uprawniają w czasie od 1 maja do 30 września do przekraczania granicy począwszy od godz. 5-tej rano (czas polski) czyli od 4-tej rano według czasu niemieckiego.

3. Przy wykonywaniu zawodowych obowiązków uprawniają przepustki dla księży i ich pomocników,

anderen Teiles liegt, geleitet wird. Den Eigentümern stehen sonstige, auf Grund irgendwelcher Rechtsansprüche zur Nutzung der betreffenden Art von Grundstücken Berechtigte, gleich. Die Wirtschaftsausweise berechtigen zum Grenzübertritt und zum Aufenthalt jenseits der Grenze räumlich und zeitlich nur, soweit dies die Bewirtschaftung und Nutzung der in dem Ausweise nach der Lage der Gemarkung zu bezeichnen den Grundstücke erfordert.

2. Die Bestimmungen des Absatzes 1 beziehen sich nur auf diejenigen Grundstücke, bei welchen Voraussetzungen für die Ausstellung der Wirtschaftsausweise bereits zur Zeit des Inkrafttretens dieses Abkommens vorliegen.

3. Die Wirtschaftsausweise haben für das Kalenderjahr Geltung, sind aber alsbald zurückzugeben, wenn der Grund für ihre Ausstellung weggefallen ist.

4. Für die Ausstellung der Wirtschaftsausweise ist eine Gebühr von 60 M. in polnischem oder 5 M. in deutschem Gelde zu entrichten.

5. Zu den Wirtschaftsausweisen sind braune Formulare zu verwenden.

Art. 8.

1. Die Ausweise für Einzelreisen, die Dauerausweise und die Notausweise berechtigen zum Ueberschreiten der Grenze an den in dem Ausweise bezeichneten Uebergangsstellen. Die Uebergangsstellen werden durch unmittelbare Vereinbarung der beiderseitigen zuständigen höheren Verwaltungsbehörden (Verwaltungsbehörden 2. Instanz) festgesetzt und sind öffentlich bekanntzugeben.

2. Die Wirtschaftsausweise berechtigen auch ausserhalb der Uebergangstellen zum Grenzübergang an denjenigen Stellen, an welchen dies zur Ausführung wirtschaftlicher Arbeiten zweckmässig ist. Die Uebergangsstellen sind durch die beiderseitigen zuständigen Zollbehörden im Einvernehmen mit den Beteiligten unter Berücksichtigung der tatsächlichen wirtschaftlichen Erfordernisse zu bestimmen.

Art. 9.

1. Der Grenzübertritt auf Grund der im Artikel 3 bezeichneten Ausweise ist regelmässig in den Tagesstunden, und zwar in den Monaten April bis September von 7 Uhr morgens polnischer Zeit (6 Uhr morgens deutscher Zeit) bis 9 Uhr abends polnischer Zeit (8 Uhr abends deutscher Zeit) und in den Monaten Oktober bis März von 8 Uhr morgens polnischer Zeit (7 Uhr morgens deutscher Zeit) bis 7 Uhr abends polnischer Zeit (6 Uhr abends deutscher Zeit) gestattet. Die örtlichen Behörden können im unmittelbaren Einvernehmen die Zeit für die Ueberschreitung der Grenze anderweit festsetzen. Absperrvorrichtungen sind rechtzeitig zu öffnen und dürfen nicht vorzeitig geschlossen werden.

2. Wirtchaftsausweise berechtigen während der Monate Mai bis September zum Grenzübertritt bereits von 5 Uhr morgens polnischer Zeit (4 Uhr morgens deutscher Zeit) ab.

3. Ausweise für Geistliche und ihre Gehilfen, Aerzte, Tierärzte und Hebammen, die sich in Aus-

dla lekarzy, weterynarzy i dla akuszerek do przekraczania granicy także nocą. To samo dozwala się też innym osobom w razie wypadków nagłych i ważnych, jako w razie powodzi — dozorcom upustów.

4. Przekraczanie granicy koleją żelazną nie podlega ograniczeniom co do czasu, przewidzianego powyżej.

Art. 10.

Obie strony zawierające układ zastrzegają się co do przeprowadzenia w obopólnem porozumieniu oraz w miarę potrzeby zmiany w postanowieniach o należytościach, przewidzianych w artykułach 4, 5 i 7.

Art. 11.

Członkowie Związków Straży pożarnych jednej ze stron zawierających układ, którzy są odpowiednio oznaczeni, mają w celu niesienia pomocy przy pożarach na terytorjum strony drugiej prawo przekraczania granicy z narzędziami i furgonami swemi w miejscach, które okażą się wedle okoliczności dogodnemi, — przy tem mogą nie posiadać określonych w artykule 3, przepustek oraz mają prawo przebywać na terytorjum strony drugiej przez czas udzielania pomocy, z tem jednakże zastrzeżeniem, że winni poddać się kierownictwu osoby, właściwej wedle przepisów wydanych na miejscu pożaru.

II. Ułatwienia rzeczowe.

Art. 12.

1. Celem ułatwienia obustronnego ruchu granicznego w obwodach celnych wydaje się zarządzenia, zawarte w ustępie 2, pod lit. a), b), c), d). Za celne obwody graniczne należy uważać te obszary, które leżą po obu stronach wspólnej linji granicznocelnej, a które każda ze stron zawierających układ na swym obszarze uzna jako takie. Szerokość granicznego obwodu celnego nie może być ustaloną po żadnej stronie bez przyzwolenia strony drugiej ponad 10 kilometrów.

2. a) Mieszkańcy granicznego obwodu celnego mogą ze sobą zabierać tam i z powrotem bez cła i wszelkich opłat żywność dla własnej potrzeby na czas pobytu na terenie przeciwległego, granicznego obwodu celnego, jednakowoż nie ponad 1 kilogram, w czem najwyżej 1/4 kilograma mięsa lub tłuszczu z wyłączeniem jednak masła. Również wolno im przy przekraczaniu granicy przewieźć ze sobą papierowe pieniądze polskie wzgl. niemieckie do wysokości 3.000 mk. polskich lub 600 mk. niemieckich na miesiąc.

b) Te przedmioty własnej potrzeby mieszkańców danego celnego obwodu granicznego, które w przeciwległym celnym obwodzie granicznym winny być w sposób rzemieślniczy przekształcone, odrobione lub naprawione, można w tym celu przewieźć bez cła i bez wszelkich opłat, a następnie po dokonanej

übung ihres Berufs befinden, berechtigen zum Grenzübertritt auch während der Nachtstunden. Dasselbe gilt für andere Personen, falls besondere Dringlichkeitsgründe vorliegen, z. B. für Schleusenwärter bei Wassergefahr.

4. Der Grenzübertritt auf der Eisenbahn unterliegt nicht den im Vorstehenden vorgesehenen zeitlichen Beschränkungen.

Art. 10.

Die vertragschliessenden Teile behalten sich vor, die in den Artikeln 4, 5 und 7 vorgesehenen Gebühren nach Massgabe der Verhältnisse im beiderseitigen Einvernehmen anderweit festzusetzen.

Art. 11.

Mitglieder von Feuerlöschvereinigungen eines der vertragschliessenden Teile, die als solche gekennzeichnet sind, haben zum Zwecke der Hilfeleistung bei Bränden im Gebiete des anderen Teiles das Recht, auch ohne im Besitz eines der im Artikel 3 bezeichneten Ausweise zu sein, mit ihren Gerätschaften nebst Bespannung die Grenze an der nach den Umständen gebotenen Stelle zu überschreiten und sich für die Dauer der Hilfeleistung im Gebiete des anderen Teiles aufzuhalten, unter der Voraussetzung, dass sie sich der Leitung der nach den Bestimmungen am Orte der Brandstätte zuständigen Persönlichkeit unterstellen.

II. Sachliche Erleichterungen.

Art. 12.

1. Zur Erleichterung des gegenseitigen Verkehrs in den Zollgrenzbezirken werden die Absatz 2 unter a) bis d) aufgeführten Bestimmungen getroffen. Dabei werden als Zollgrenzbezirke diejenigen auf beiden Seiten der gemeinschaftlichen Zollgrenze gelegenen Gebietsteile anerkannt, welche von jedem der vertragschliessenden Teile für sein Gebiet als solche bezeichnet werden. Die Breite des Zollgrenzbezirks darf jedoch ohne Zustimmung des anderen Teiles auf keiner Seite über 10 Kilometer hinaus festgesetz werden.

2. a) Die Bewohner eines Zollgrenzbezirks dürfen Mundvorrat für die Dauer ihres Aufenthalts im jenseitigen Zollgrenzbezirk, jedoch nicht mehr als 1 Kilogramm, worin höchstens 250 Gramm Fleisch oder Fett mit Ausschluss von Butter enthalten sein darf, zoll- und abgabenfrei aus- und einführen. Ebenso dürfen sie beim Grenzübertritt bis zu 3.000 Mk. polnisches oder 600 Mk. deutsches Papiergeld innerhalb eines Kalendermonats mitnehmen.

b) Gegenstände des eigenen Bedarfs der Bewohner eines Zollgrenzbezirks, die in dem gegenüberliegenden Zollgrenzbezirk handwerksgemäss verarbeitet, umgearbeitet oder ausgebessert werden sollen, dürfen zu diesem Zwecke frei von Zöllen und sonstigen Abgaben aus, und nach erfolgter Verarbeitung

przeróbce i t. d. można je do swego kraju napowrót przewieźć, również bez cła i wszelkich opłat. Również wolno mieszkańcom celnych obwodów granicznych jednak ze stron układ zawierających przewozić przez granicę bez cła ani innych opłat przedmioty produkcji rolnej, jako to: zboże, nasiona olejne, konopie, len, drzewo i korę do przemiału, wytłoczenia, przerżnięcia lub przetarcia i t. d., przyczem mieszkańcy winni używać młynów i innych odpowiednich przetwórni, położonych w obrębie bezpośrednio przeciwległego celnego obwodu granicznego; przedmioty takie wolno mieszkańcom w tym celu po przeróbce ich przewozić z powrotem, i to w ilości i wadze, odpowiadającej wadze i ilości surowego przedmiotu. Zastrzega się co do wyżej wspomnianych ulg, iż odnoszą się one do przedmiotów koniecznych dla własnej gospodarczej potrzeby.

c) Mieszkańcy obustronnych granicznych stref celnych mogą w celu chwilowego użytku w przeciwległej strefie celnej przewozić bez cła i innych opłat tam i z powrotem przybory do Komunji św. i do namaszczenia, oraz książki przeznaczone do religijnego użytku, narzędzia rzemieślnicze i inne, oraz instrumenta i maszyny. Nie narusza to w niczem zakazów przywozu i wywozu. Na przewóz aktów adwokackich, projektów i rysunków technicznych potrzeba specjalnego zezwolenia właściwej władzy administracyjnej.

d) Właściciele gruntów przeciętych granicą lub takich, których wspólność gospodarcza została przez granicę naruszona, a które wyzyskiwane w celach rolniczych lub leśnych, położone są w celnym obwodzie granicznym, tworząc pojedyńczo lub w większej ilości gospodarczą jednostkę, mogą bez cła i innych opłat przewozić tam i z powrotem potrzebne dla zagospodarowania tych gruntów zwierzęce i roślinne nawozy, nasiona i ziarno, rozsady i sadzonki do zalesienia oraz uzyskane z tych gruntów plony i inne produkta rolne, narzędzia i podwody wraz z żywym inwentarzem roboczym, jak niemniej niżej wyliczone zawarte w ziemi składniki, a mianowicie: kamienie naturalne, żwir, piasek, glinę, glinkę (ił). To samo odnosi się też do drzewa, wiklin i torfu, o ile te przedmioty służą do zaspokojenia własnej potrzeby. Metale i węgiel, oraz tym podobne przedmioty ziemne, które stanowią przedmiot eksploatacji górniczej, jak niemniej i nafta nie podlegają powyższym ulgom. Wyżej wykazani uprawnieni, mogą również przeprowadzać tam i z powrotem przez granicę z uwolnieniem od cła i innych opłat bydło, stanowiące ich inwen-

usw. wieder eingeführt werden. Ebenso dürfen die Bewohner der Zollgrenzbezirke des einen der vertragschliessenden Teile, die für landwirtschaftliche Gegenstände, wie Getreide, Oelsamen, Hanf, Lein, Holz und Lohe zum Vermahlen, Stampfen, Reiben usw. auf die Benutzung von Mühlen und sonstigen entsprechenden Betriebsstätten in dem unmittelbar gegenüberliegenden Zollgrenzbezirke angewiesen sind, solche Gegenstände zu diesem Zwecke frei von Zöllen und sonstigen Abgaben über die Grenze bringen und nach ihrer Verarbeitung in der dem Rohzustand entsprechenden Menge oder in dem diesem Zustand entsprechenden Gewichte zurückführen. Voraussetzung für die vorstehend erwähnten Vergünstigungen ist, dass die Gegenstände für den eigenen Wirtschaftsbedarf gebraucht werden.

c) Die Bewohner der beiderseitigen Zollgrenzbezirke dürfen Gerätschaften für Abendmahl und letzte Oelung, sowie zum religiösen Gebrauche bestimmte Bücher, Handwerks- und sonstige Geräte, Instrumente und Maschinen aus einem Zollgrenzbezirk zum vorübergehenden Gebrauche in den gegenüberliegenden Zollgrenzbezirk frei von Zöllen und sonstigen Abgaben aus- und einführen. Aus- und Einfuhrverbote werden hierdurch nicht berührt. Für Akten von Anwälten, für Projektstücke sowie für Zeichnungen von Technikern ist eine besondere Erlaubnis der zuständigen Verwaltungsbehörde erforderlich.

d) Eigentümer derjenigen landwirtschaftlich- oder forstwirtschaftlich genutzten, im Zollgrenzgebiete gelegenen, einzeln oder zu mehreren eine wirtschaftliche Einheit bildenden Grundstücke, die von der Grenze durchschnitten werden oder deren wirtschaftliche Einheit durch die Grenze getrennt worden ist, dürfen die zur Bewirtschaftung dieser Grundstücke erforderlichen tierischen und pflanzlichen Düngemittel, Sämereien und Saatgut, Forstpflanzen, Gerätschaften und Fuhrwerke, mit Einschluss der Arbeitstiere, ferner Früchte der in Rede stehenden Grundstücke, sowie die sonstigen Bodenerzeugnisse und die nachstehend bezeichneten Bodenbestandteile, nämlich Natursteine, Kies, Sand, Lehm und Ton, frei von Zöllen und sonstigen Abgaben aus- und einführen. Holz, Weiden und Torf dürfen indessen nur, soweit sie zur Befriedigung des eigenen Wirtschaftsbedarfs dienen, über die Grenze gebracht werden. Metalle, Kohle und sonstige im Bergwerksbetrieb gewonnene Bodenbestandteile, sowie Erdöl, sind von den vorstehend erwähnten Vergünstigungen ausgeschlossen. Die oben bezeichneten Personen sind ferner befugt, dass zu ihrem Wirtschaftsbetriebe gehörige Weidevieh frei von Zöllen und sonstigen Abgaben auf ihre jenseits der Grenze gelegenen Grundstücke hin- und wieder zurückzutreiben. Den Eigentümern stehen son-

tarz gospodarczy na pastwiska trwałe lub czasowe, na grunty, położone po przeciwległej stronie granicy. Równouprawnionemi z właścicielami są osoby, użytkujące obszary lub kawałki ziemi na mocy jakiegokolwiek tytułu prawnego.

3. W wypadkach, przewidzianych niniejszemi postanowieniami nie potrzeba pozwolenia osobnego na wywóz lub przewóz przedmiotów, wyliczonych w ustępie 2, a) b) i d) i to bezwzględnie, czy dla tych przedmiotów istnieją zakazy wywozu lub przywozu.

Art. 13.

1. Władze celne obu stron zawierających układ są uprawnione do wydawania zarządzeń kontrolnych, koniecznych dla udaremnienia nadużyć przy korzystaniu z ulg, przewidzianych w artykule 12. W razie potrzeby władze te porozumieją się między sobą w powyższym przedmiocie. Zarządzenia wydane przez władze jednej strony, mogą uzyskać moc obowiązującą dopiero po upływie jednego tygodnia od chwili, kiedy zostały podane do wiadomości strony drugiej.

2. Przedmioty oznaczone w artykule 12 ustęp 2 b) i c), mogą być dopiero po uprzedniem uwiadomieniu przewożone przez granicę i to tylko przez komory, ustalone przez obopólne porozumienie władz celnych. Ograniczenie to nie stosuje się do rzemieślników i robotników, którym się zezwala, aby granicę przekraczali, niosąc ze sobą zwyczajne narzędzia robocze, jak: młoty, piły, łopaty, siekiery i t. d.

3. Co do przewożenia maszyn i zwierząt stawia się następujące warunki:

a) maszyny [artykuł 12 ustęp 2 c) d)].

Właściciel maszyny winien przy równoczesnem szczegółowem opisaniu wzgl. określeniu tych maszyn u władz celnych obu stron zobowiązać się, że odstawi je z powrotem po skończeniu robót. Kaucji gwarancyjnej za to żądać nie wolno. Osoby, którym powierzono przewiezienie maszyn przez granicę, winny mieć ze sobą zaświadczenie tożsamości maszyny i okazać je na żądanie właściwych władz,

b) zwierzęta (artykuł 12. ustęp 2. d).

Obopólnym władzom celnym winien być doręczony, potwierdzony przez miejscową policję wykaz ogólnego stanu zwierząt właściciela gruntu, w wypadku zaś większej liczby majątków (gruntów) stan zwierząt tego majątku, na którym one zwyczajnie przebywają. Wykaz ten winien być w miarę potrzeby kwartalnie uzupełniany i zawierać zobowiązanie właściciela, że bydło to napowrót odprowadzi do miejsca zwykłego postoju. Prowadzący transport bydła ma mieć przy sobie dla każdej sztuki zaświadczenie, w którem uwidoczniony jest dokładny opis tego zwierzęcia. O ile rozchodzi się o drób, owce i kozy, wystarczy podać w wykazie ich ogólną liczbę. Konie winny mieć znaki wypalane lub też plomby wszczepione w grzywę lub w ogon, bydło rogate i nierogacizna winny mieć znaki palone lub plomby w uszach. Zmiany, które zajdą w czasie przebywania zwierząt po drugiej stronie granicy skutkiem

stige, auf Grund irgendwelcher Rechtsansprüche zur Nutzung von Grundstücken berechtigte Personen gleich.

3. Soweit für die im Absatz 2 unter a), b) und d) bezeichneten Gegenstände Aus- und Einfuhrverbote bestehen, bedarf es zur Aus- und Einfuhr solcher Gegenstände in diesen Fällen keiner besonderen Bewilligung.

Art. 13.

1. Die Zollbehörden der beiden vertragschliessenden Teile sind berechtigt, die erforderlichen Aufsichtsmassnahmen anzuordnen, um eine missbräuchliche Ausnützung der im Artikel 12 vorgesehenen Erleichterungen zu verhindern. Sie werden sich gegebenenfalls hierüber gegenseitig ins Benehmen setzen. Die von den Behörden des einen Teiles getroffenen Massnahmen dürfen erst eine Woche, nachdem sie den Behörden des anderen Teiles bekannt gegeben worden sind, in Wirksamkeit gesetzt werden.

2. Die im Artikel 12. Absatz 2 unter b) und c) bezeichneten Gegenstände dürfen erst nach vorheriger Anmeleung bei den von den Zollbehörden im beiderseitigen Einvernehmen bestimmten Zollabfertigungsstellen über die Grenze gebracht werden. Diese Beschränkung greift nicht Platz für Handwerker un Arbeiter, die mit ihren gewöhnlichen Werkzeugen, wie Hammer, Sägen, Schaufeln, Aexten u. s. w. die Grenze überschreiten.

3. Für die Ueberführung von Maschinen und Thieren sind folgende Bedingungen zu stellen:

a) Maschinen, (Artikel 12 Absatz 2 unter c) und d).

Der Besitzer der Maschinen hat sich unter deren näheren Bezeichnung den beiderseitigen Zollbehörden gegenüber zur Rückbeförderung nach Beendigung der Arbeiten zu verpflichten. Eine Sicherheitsleistung darf hierfür nicht gefordert werden. Die mit der Beförderung der Maschinen über die Grenze beauftragte Person hat einen Identitätsnachweis für die Maschine mit sich zu führen und auf Verlangen den zuständigen Behörden vorzuzeigen.

b) Tiere. (Artikel 12 Absatz 2 unter d).

Den beiderseitigen Zollbehörden ist je ein ortspolizeilich beglaubigtes Verzeichnis des gesammten Tierbestandes des Grundbesitzers, bei mehreren Gütern des Bestandes des Gutes, auf dem die Tiere gewöhnlich untergebracht sind, und eine Erklärung zu überreichen, in der sich der Eigentümer zur Rückbeförerung verpflichtet. Das Verzeichnis des Tierbestandes ist nach Bedarf vierteljährlich richtig zu stellen. Der Transportleiter muss für jedes Tier einen Nachweis mit sich führen, in dem eine genaue Beschreibung des Tieres enthalten ist. Bei Geflügel, Schaffen und Ziegen genügt ein Nachweis über die Zahl der Herde. Pferde müssen durch Brand oder durch Plombierung an Mähne oder Schwanz, Horn und Borstenvieh muss durch Brand oder Ohrberingung gekennzeichnet sein. Veränderungen, die während des Aufenthaltes der Tiere jenseits der Grenze durch Verenden, Notschlachtungen oder natürliche Vermehrung entstehen, sind

padnięcia, dorżnięcia lub skutkiem naturalnego pomnożenia się, musi właściciel lub przewodnik transportu podać jaknajrychlej do wiadomości władz celnych obu stron. Mleko i jego przetwory jak niemniej mięso zwierząt dorżniętych winny być przewiezione do tego kraju, gdzie znajduje się główna siedziba gospodarcza. Władze celne mogą jednak ze względów praktycznych przyzwolić na wyjątki.

III. Postanowienia ogólne i końcowe.

Art. 14.

Niniejszy układ nie dotyczy tej części granicy, która przechodzi przez Górnośląski obwód plebiscytowy.

Art. 15.

Każda ze stron układ zawierających zastrzega sobie prawo tymczasowego lub stałego wyjęcia z pod przepisów niniejszego układu poszczególnych miast, położonych w swym pasie granicznym oraz ograniczenia dla tych miast ulg, przewidzianych w układzie.

Art. 16.

1. Postanowienia rozdziału I i II nie naruszają stosowania ustawowych przepisów celnych — o ile w treści niniejszego układu nie powzięto co do tego postanowienia — a również nie naruszają one policyjnych przepisów zdrowotnych i weterynaryjnych obu stron.

2. Postanowienia rozdziału I i II mogą być w razie ogólnego zamknięcia granicy zawieszone przejściowo także z innych powodów, aniżeli ze względów policyjno-zdrowotnych lub policyjno-weterynaryjnych. O ile takiego zarządzenia nie podano uprzednio dość wcześnie do publicznej wiadomości, należy również w czasie trwania zamknięcia granicy zezwolić osobom zaopatrzonym w przepustkę na powrót przez granicę.

Art. 17.

1. Poza ulgami, przewidzianemi w rozdziale I mogą być przyznane dalsze ulgi w razie nadzwyczajnej potrzeby drogą bezpośredniego porozumienia się właściwych urzędów obu stron zawierających układ. Ulgi te mogą być tego rodzaju, że wystawienie przepustek może być powierzone takim urzędom wzgl. władzom, których siedziba leży korzystniej niż siedziba tych władz, które są w zasadzie uprawnione do wystawiania przepustek (art. 3, ust. 4).

2. Gdzie tego wymagać będą stosunki gospodarcze, a okaże się to dozwolonem, mogą w bezpośredniem porozumieniu powołane władze i urzędy obu stron zawierających układ ustanowić ulgi, idące dalej niż ulgi, wyszczególnione w rozdziale II dla przewozu drzewa, które przy ścinaniu spadnie poza linję graniczną, — dla wydobywania piasku z własnych lub dzierżawnych gruntów, położonych poza granicą, dla czerpania wody dla własnego użytku gospodarczego. W ten sam sposób mogą również ulec zmianie lub być uzupełnione postanowienia artykułu 12 ustęp 2a) do c).

von dem Eigentümer oder Transportleiter den beiderseitigen Zollbehörden tunlichst bald anzuzeigen. Milch und die daraus hergestellten Stoffe, sowie Fleisch notgeschlachteter Tiere, sind nach dem Lande des Betriebssitzes zurückzuführen. Die Zollbehörden können aus Zweckmässigkeitsgründen Ausnahmen zulassen.

III. Allgemeine und Schlussbestimmungen.

Art. 14.

Das gegenwärtige Abkommen findet auf denjenigen Teil der Grenze, der durch das oberschlesische Abstimmungsgebiet führt, keine Anwendung.

Art. 15.

Jeder der vertragschliessenden Teile ist berechtigt, zeitweise oder dauernd einzelne Städte in seinem Gebiete von den Bestimmungen dieses Abkommens auszuschliesen oder die darin vorgesehenen Vergünstigungen für solche Städte einzuschränken.

Art. 16.

1. Durch die Bestimmungen der Abschnitte I. und II. werden die gesundheits-und veterinärpolizeilichen Vorschriften beider Teile nicht berührt. Das Gleiche gilt für die Zollvorschriften, soweit darüber nicht in diesem Abkommen selbst Bestimmung getroffen ist.

2. Die Bestimmungen der Abschnitte I. und II. können im Falle einer allgemeinen Grenzsperre auch aus anderen als gesundheits-und veterinärpolizeilichen Gründen vorübergehend ausser Krafft gesetzt werden. Soweit nicht eine solche Massnahme vorher rechtzeitig bekannt gegeben worden ist, muss den mit Ausweis versehenen Personen auch während der Sperre die Rückkehr über die Grenze gestattet werden

Art. 17.

1. Weitere Erleichterungen, als die im Abschnitt I. vorgesehenen, können im Falle eines besonderen Bedürfnisses im unmittelbaren Einvernehmen der zuständigen Behörden der beiden vertragschliessenden Teile zugestanden werden. Die Erleichterungen können auch darin bestehen, das an Stelle der an sich zuständigen Verwaltungsbehörden (Artikel 3 Absatz 4) andere Behörden, deren Sitz für die Beteiligten günstiger gelegen ist, mit der Ausstellung der Ausweise betraut werden.

2. Wo die wirtschaftlichen Verhältnisse es als wünschenswert und zulässig erscheinen lassen, können im unmittelbaren Einvernehmen der zuständigen Behörden der beiden vertragschliessenden Teile für Holz, das beim Fällen jenseits der Grenze zu liegen kommt, für Entnahme von Sand von eigenen oder gepachteten Grundstücken jenseits der Grenze, sowie von Wasser zum eigenen Wirtschaftsgebrauch, weitergehende Erleichterungen, als die im Abschnitt II. vorgesehenen, vereinbart werden. Auf gleichem Wege können die Bestimmungen des Artikel 12 Absatz 3 unter a) bis c) abgeändert oder ergänzt werden.

Art. 18.

1. Każda ze stron zawierających układ prześle stronie drugiej wykaz swych gmin i obszarów dworskich, których mieszkańcy są uprawnieni do otrzymywania przepustek, określonych artykułem 3. Zestawienie to winno być odpowiednio uzupełnione, o ile po jego sporządzeniu zastosowano przepisy artykułu 15.

2. Strony zawierające układ podadzą sobie obopólnie te władze wzgl. urzędy, które należy uważać jako takie po myśli artykułu 3 ustęp 4, artykułu 8 ustęp 1, 2, artykułu 9 ustęp 1, artykułu 12 ustęp 2, pod c), artykułu 13 i artykułu 17, ustęp 1, 2.

Art. 19.

1. Właściwe władze administracyjne drugiej instancji (wojewodowie, prezydenci rejencji, Dyrekcja Ceł, władze skarbowe) winny w razie pojawienia się przeszkód przy przeprowadzeniu niniejszego układu, porozumieć się ze sobą bezpośrednio celem usunięcia takich trudności.

2. Władze jednej ze stron, wymienione w ustępie 1 winny każdorazowo niezwłocznie powiadamiać odpowiednie władze strony przeciwnej o zmianach postanowień, powziętych w rozdziałach I i II układu, zarządzonych przez nie (przez władze jednej strony) w swym obwodzie w myśl artykułów 15 i 16 niniejszego układu.

Art. 20.

1. Układ ten winien być ratyfikowany w jaknajkrótszym czasie i wejść w życie z chwilą wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

2. Układ ten traci swą ważność z dniem 31 grudnia 1924 r.—o ile zawierające go strony nie porozumieją się przed dniem 30 września 1924 r. co do dalszego jego przedłużenia. Każda ze stron zawierających ten układ może wypowiedzieć go już wcześniej z terminem 3 miesięcznym przed końcem każdego kwartału kalendarzowego.

Układ ten sporządza się w dwuch pierwopisach w językach polskim i niemieckim

w Poznaniu, dnia 29 kwietnia 1922 r.

Aleksander Szembek. *Paul Eckardt.*

Art. 18.

1. Jeder der vertragschliessenden Teile wird dem anderen Teile ein Verzeichnis seiner Gemeinden und Gutsbezirke übermitteln, deren Bewohner die im Artikel 3 bezeichneten Ausweise zu erhalten berechtigt sind. Das Verzeichnis ist entsprechend zu berichtigen, falls nach seiner Aufstellung von der Befugnis des Artikel 15 Gebrauch gemacht wird.

2. Die vertragschliessenden Teile werden einander ferner mitteilen, welche Stellen als Behörden im Sinne der Artikel 3 Absatz 4, Artikel 8 Absatz 1, 2, Artikel 9 Absatz 1, Artikel 12 Absatz 2 unter c), Artikel 13 und Artikel 17 Absatz 1, 2 zu betrachten sind.

Art. 19.

1. Die zuständigen Verwaltungsbehörden zweiter Instanz (Wojewoden-Regierungspräsidenten; Oberzolldirektionen-Landesfinanzämter) sollen, falls sich bei der Durchführung des Abkommens Schwierigkeiten unmittelbar miteinander ins Benehmen treten.

2. Die im Absatz 1 bezeichneten Behörden des einen Teiles haben die entsprechenden Behörden des anderen Teiles von den in ihrem Bezirk gemäss Artikel 15 und 16 des Abkomens verfügten Abweichungen von den in den Abschnitten I. und II. des Abkommens getroffenen Bestimmungen jeweils unverzüglich in Kenntnis zu setzen.

Art. 20.

1. Dieses Abkommen soll mit möglichstet Beschleunigung ratifiziert werden und mit dem Austausch der Ratifikationsurkunden in Kraft treten.

2. Das Abkommen tritt mit dem Ablauf des 31. Dezember 1924 ausser Kraft, falls sich die vertragschliessenden Teile nicht bis zum 30. September 1924 über seine Verlängerung verständigt haben. Es kann schon früher für das Ende eines Kalendervierteljahrs mit 3 monatiger Frist von jedem der vertragschliessenden Teile aufgekündigt werden.

Ausgefertigt in doppelter Urschrift in polnischer und deutscher Sprache

in Posen, am 29. April 1922.

Alexander Szembek. *Paul Eckardt.*

PROTOKUŁ KOŃCOWY

do polsko-niemieckiego układu o ulgach w ruchu granicznym.

Przy podpisaniu w dniu dzisiejszym układu polsko-niemieckiego o ulgach w ruchu granicznym doszli obustronni pełnomocnicy jeszcze do porozumienia w punktach następujących:

I. do artykułu 1. ustęp 1.

Zważywszy, że szereg parafji przecięty został przez polsko-niemiecką granicę, nie należy utrudniać duszpasterzom, których siedziba urzędowa znajduje się na obszarze jednej ze stron, a którzy muszą wykonywać urzędowe czynności w obwodzie takich

SCHLUSSPROTOKOLL

zu dem polnisch-deutschen Abkommen über Erleichterungen des Grenzverkehrs.

Bei der am heutigen Tage erfolgten Unterzeichnung des polnisch-deutschen Abkommens über Erleichterungen des Grenzverkehrs haben sich die beiderseitigen Bevollmächtigten noch über die nachstehenden Punkte geeinigt:

I. Zu Artikel 1. Absatz 1.

Im Hinblick darauf, dass durch die polnisch-deutsche Grenze eine Anzahl Kirchensprengel durchschnitten werden, sollen Geistliche, deren Amtssitz sich in dem Gebiet des einen Teiles befindet, die aber ihre amtliche Tätigkeit innerhalb solcher durch-

przeciętych parafji i na obszarze drugiej strony oraz osobom, należącym do ich zawodowego otoczenia, jak kościelnym, ministrantom i t. d. możności swobodnego wykonywania swych funkcji duszpasterskich na tym obszarze, — o ile wykażą się w posiadaniu przepustek, przewidzianych w artykule 3.

II. do artykułu 1 ustęp 1, 2, artykułu 2 ustęp 2, artykułu 12 ustęp 1.

Obie strony zawierające układ zastrzegają się co do porozumienia się w razie powstania potrzeby rozszerzenia z 10 na 15 kilometrów strefy, określonej w artykule 1 ustęp 1 i 2, w artykule 2 ustęp 2, oraz w artykule 12, ustęp 1.

III. do artykułu 3 ustęp 1.

Postanowienia niniejszej umowy nie naruszają w niczem należącego do władz obu stron zawierających układ prawa odmowy w wydawaniu przepustek, przewidzianych w artykule 3, o ile ustawowe krajowe przepisy paszportowe sprzeciwiają się uprawnieniu do podróży.

IV. do art. 5 ustęp 1.

Ulg, przewidzianych w artykule 5 ustęp 1 należy udzielać lekarzom, weterynarzom, akuszerkom, duszpasterzom i innym sługom kościelnym, funkcjonarjuszom spółek wodnych i meljoracyjnych oraz zakładów wodociągowych, robotnikom, rzemieślnikom, osobom udającym się na nabożeństwo do kościoła w obrębie swej parafji oraz dzieciom, uczęszczającym na naukę religji, udzielaną przez właściwego duszpasterza. Rządy obu stron zawierających układ zastrzegają sobie porozumienie się, o ileby zaszła potrzeba rozszerzenia powyżej wyszczególnionego zestawienia osób.

V. do artykułu 12 ustęp 2 d).

Na wywóz i dowóz wiklin ponad własne zapotrzebowanie gospodarcze zezwala się stosowanie do warunków, przewidzianych w artykule 13 ustęp 2 d), o ile rozchodzi się o plantacje wikliny, istniejące w chwili wejścia w życie niniejszego układu za uiszczeniem opłaty, wynoszącej 2% przeznaczonej do wywozu ilości wikliny.

VI. do artykułu 12 ustęp 2 d).

A. W protokule Komisji dla ustalenia granic polsko-niemieckich z dnia 3 września 1920 r. — zestawienie tych uprawnień, które winny być uregulowane przez układ państwowy — postanowiono co następuje:

1 pod 2 „w gminie Czemanowo (Rauschendorf)".

„że w gminie Czemanowo (Rauschendorf) właściciele budynków, które w tej gminie do Polski przypadły, mają prawo, w okresie najbliższych 3 lat budynki te rozebrać i uzyskane w ten sposób materjały budowlane przenieść wzgl. przewieźć na stronę przeciwną z uwolnieniem od cła".

schnittener Kirchensprengel auch im Gebiete des anderen Teiles auszuüben haben, sowie die zu ihrer Begleitung gehörigen Personen (Küster, Chorsänger usw.) an der Verrichtung ihrer seelsorgerischen Obliegenheiten in diesem Gebiete nicht behindert werden, wenn sie im Besitz der im Artikel 3 vorgesehenen Ausweise sind.

II. Zu Artikel 1 Absatz 1, 2, Artikel 2 Absatz 2, Artikel 12 Absatz 1.

Falls sich ein Bedürfnis dafür herausstellen sollte, den in dem Artikel 1 Absatz 1, 2, Artikel 2 Absatz 2, und Artikel 12 Absatz 1 bezeichneten Zwischenraum von 10 Kilometer auf 15 Kilometer zu erweitern, bleibt eine Verständigung der vertragschliessenden Teile hierüber vorbehalten.

III. Zu Artikel 3 Absatz 1.

Durch die Bestimmungen des Abkommens wird das Recht der Behörden der beiden vertragschliessenden Teile nicht berührt, die Ausstellung der im Artikel 3 bezeichneten Ausweise zu versagen, wenn der Befugnis zur Reise gezetzliche Hindernisse im Sinne der landesgesetzlichen Passbestimmungen entgegenstehen.

IV. Zu Artikel 5 Absatz 1.

Die in dem Artikel 5 Absatz 1 vorgesehenen Vergünstigungen sollen Aerzten, Tieraerzten, Hebammen, Geistlichen und anderen Kirchendienern, Angestellten von Wasser- und Meliorationsgenossenschaften sowie von Wasserleitungsbetrieben, Arbeitern, Handwerkern, Kirchendienern innerhalb des Sprengels, wie auch Kindern zur Teilnanme an den durch den Seelsorger erteilten Religionsunterricht gewährt werden. Soweit sich ein Bedürfnis nach Ausdehnung des vorstehend bezeichneten Personenkreises herausstellen sollte, bleibt eine Verständigung der Regierungen der beiden vertragschliessenden Teile vorbehalten.

V. Zu Artikel 12 Absatz 2 unter d).

Die Aus- und Einfuhr von Weiden über den eigenen Wirtschaftsbedarf hinaus wird unter den im Artikel 12 Absatz 2 unter d) vorgesehenen Voraussetzungen, soweit es sich um Weidenpflanzungen handelt, die zur Zeit des Inktafttretens des Abkommens bestehen, gegen Entrichtung einer Abgabe gestattet werden, die in zwei vom Hundert der auszuführenden Menge besteht.

VI. Zu Artikel 12 Absatz 2 unter d).

A. In dem Protokoll der Kommission zur Festsetzung der deutsch-polnischen Grenzen vom 3. September 1920—Verzeichnis derjenigen Rechte, die durch Staatsvertrag zu regeln sind, — ist nachstehendes bestimmt worden:

1. unter 2. „In der Gemeinde Rauschendorf".

„Die Besitzer der zu Polen fallenden Gebäude haben während der nächsten 3 Jahre das Recht, diese Gebäude abzubrechen und die Baumaterialien zollfrei auszuführen", sowie

2. pod 3,—analogicznie dla gmin Wielkich Konarzyn, Ciecholew, Hohenkamp, Kupfermühl.

——— d) „Właściciel majątku Ciecholewy i folwarku Sosnow ma do 31 grudnia 1922 r. zapewnione ulgi ruchu granicznego między swym głównym majątkiem i folwarkiem celem możności prowadzenia jednolitej gospodarki na obu tych objektach. Pod ulgami temi rozumie się wymianę między głównym majątkiem a folwarkiem żywego inwentarza pociągowego i użytkowego oraz zaprzęgowego, dalej zboża do siewu, nawozów i maszyn rolniczych".

B. W uzupełnieniu opisu granicy w odcinkach Ba) Bb) zał. do protokułu odbytego dnia 3 września 1922 r. głównego posiedzenia Komisji Granicznej w Gdańsku oświadczono co następuje:

„Niemiecka delegacja uznaje, że stosownie do decyzji Komisji Granicznej cała część drogi Kowale-Sałakowo, która znajduje się w parceli 360, należącej do Ferdynanda Lemke, musi być wcieloną do Polski. Z takiego objaśnienia opisu wynika, że północno-zachodnia część parceli 360 b zostaje odcięta od Niemiec. Polska delegacja zobowiązuje się spowodować ze swej strony wszystko potrzebne, aby właścicielowi Lemke, którego posiadłość częściowo z powodu wyżej wymienionej zmiany granicy przypada do Polski, przez przeciąg 5 lat przy zagospodarowywaniu tej do Polski przypadłej części nie robiono trudności i żeby ta umowa została potwierdzona przez układ państwowy między Polską a Niemcami".

C. Na posiedzeniu zaś plenarnem Komisji Granicznej, odbytem w Grudziądzu 15.XI. 1920 r. postanowiono co następuje:

——— „Parcela 103/37, która należy do Franciszka Kasprowicza z Wansen pozostaje jednak po stronie niemieckiej. Celem zapewnienia p. Kasprowiczowi prawa swobodnego wywozu wapna do Polski—spisany będzie odnośny protokuł".

Powyższe pod A 1 i C wymienione ulgi pozostają zapewnione nawet w wypadku, o ile wychodzą poza ramy ulg, przewidzianych w niniejszej umowie.

Uprawnienia wymienione pod A 2 i B uważać należy za uskutecznione przez postanowienia w artykule 12 i w artykule 13 niniejszej umowy. Przewidzianych tam ulg udzieli się właścicielowi majątku Ciecholewy aż do 31 grudnia 1922 r., właścicielowi Lemke, aż do 3 września 1925 r. nawet gdyby układ przed tym okresem został rozwiązany.

VII. do artykułu 16 Ustęp 1.

Obie strony układ zawierające postanawiają, że o sposobie wykonywania przepisów policji zdrowotnej i weterynaryjnej z uwagi na ułatwienia, które dla powiatów granicznych układ niniejszy przewiduje, ma przyjść do skutku osobne porozumienie.

VIII. do artykułu 20 ustęp 1.

Zastrzega się późniejsze ustalenie terminu wejścia w życie umowy tej na odcinku granicy od pun-

2. Unter 3 „Für Gr. Konarczyn, Zechlau, Hohenkamp und Kupfermühle".

———d) „Dem Besitzer des Gutes Zechlau und Vorwerk Zossnow sind bis 31. Dezember 1922 Erleichterungen für den Grenzverkehr zwischen dem Hauptgut und dem Vorwerk zu gewähren, um Hauptgut und Vorwerk einheitlich bewirtschaften zu können. Hierzu rechnet der Austausch von Zug, Nutz und Spannvieh, sowie Saatgetreide, Dünger sowie landwirtschaftliche Maschinen zwischen Hauptgut und Vorwerk".

B. In der Ergänzung der Grenzbeschreibung im Abschnitt Ba-Bb (Anlage zum Protokoll der in Danzig am 3 September 1920 abgehaltenen Hauptsitzung der Kommission zur Festsetzung der deutsch-polnischen Grenzen) ist folgendes erklärt worden:

„Die Deutsche Delegation erkennt an, dass gemäss der Entscheidung der Grenzfestsetzungskommission der ganze Teil des Weges Kowalle-Sallakowo, welcher sich in der Parzelle 360 des Herrn Ferdinand Lemke befindet, Polen einverleibt werden muss. Aus dieser Auslegung der Grenzbeschreibung folgert, dass die Nordoststrecke der Parzelle 360 b von Deutschland abgetrennt wird. Die Polnische Delegation verpflichtet sich, ihrerseits das Nötige zu veranlassen, dass der Besitzer Lemke, dessen Besitz zum Teil infolge der vorerwähnten Veränderung der Grenze an Polen fällt, auf die Dauer von 5 Jahren nicht in der Bewirtschaftung dieses an Polen fallenden Teiles behindert wird, und dass diese Vereinbarung durch einen Staatsvertrag zwischen Polen und Deutschland festgelegt wird".

C. In der am 15 November 1920 in Graudenz abgehaltenen Sitzung der Kommission zur Festsetzung der deutsch-polnischen Grenzen ist bestimmt:

———„Die dem Besitzer Franz Kasprowitz in Wansen gehörige Parzelle 103/37 wird jedoch bei Deutschland bellassen. Ein Protokoll wird auffgenommen werden, um Herrn Kasprowitz zu gestatten, seinen Kalk frei nach Polen zu bringen".

Die vorstehend unter A 1 und C verzeichneten Vergünstigungen sollen gewährt werden, auch soweit sie über die in dem Abkommen vorgesehenen Erleichterungen hinausgehen.

Die unter A 2 und B enthaltenen Zusicherungen sind durch die Bestimmungen der Artikel 12 und 13 des Abkommens als erfüllt anzusehen. Die darin vorgesehenen Erleichterungen werden dem Besitzer des Gutes Zechlau bis zum 31. Dezember 1922, dem Besitzer Lemke bis zum 3. September 1925 auch dann gewährt werden, wenn das Abkommen vor diesem Zeitpunkt ausser Kraft treten sollte.

VII. Zu Artikel 16 Absatz 1.

Die beiden vertragschliessenden Teile behalten sich eine besondere Verständigung darüber vor, in welcher Weise ihre gesundheits- und veterinärpolizeilichen Vorschriften im Hinblick auf die Erleichterungen, die durch das Abkommen für die Grenzkreise vorgesehen sind, gehandhabt werden sollen.

VIII. Zu Artikel 20 Absatz 1.

Ueber den Zeitpunkt des Inkrafttretens des Abkommens auf der Strecke der Grenze von dem

ktu, gdzie się zbiegają obecnie granice Polski, Prus Wschodnich i Litwy aż do szosy, która prowadzi z Ełku do Grajewa.

IX. Przepisy niniejszego układu nie przesądzają w niczem właściwych postanowień przyszłej obopólnej umowy handlowej.

Niniejszy protokuł końcowy winien być uważany jako część istotna układu, równocześnie z nim winien być ratyfikowanym i posiadać tę samą ważność oraz trwać równie długo.

Poznań, dnia 29 kwietnia 1922 r.

Aleksander Szembek *Paul Eckardt*

Punkte an, an dem die gegenwärtigen Grenzen von Polen, Ostpreussen und Litauen zusammenstossen, bis zu der Kunststrasse von Lyck nach Grajewo, bleibt eine besondere Verständigung vorbehalten.

IX. Durch die Bestimmungen des vorliegenden Abkommens wird in keiner Weise den Vereinbarungen vorgegriffen, die durch einen beiderseitigen Handelsvertrag getroffen werden sollten.

Dieses Schlussprotokoll soll als wesentlicher Teil des Abkommens angesehen und gleichzeitig mit dem Abkommen ratifiziert werden, sowie dieselbe Gültigkeit und Dauer haben.

Posen, den 29 April 1922.

Alexander Szembek *Paul Eckardt*

Zaznajomiwszy się z powyższym Układem, uznaliśmy go i uznajemy za słuszny zarówno w całości, jak i każde z zawartych w nim postanowień, oświadczamy, że jest przyjęty, ratyfikowany i zatwierdzony i przyrzekamy, że będzie ściśle stosowany.

Na dowód czego wydaliśmy akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

W Warszawie, dnia 12 września 1922 roku.

J. Piłsudski

L. S.

Przez Naczelnika Państwa
Minister Spraw Zagranicznych:
A. Narutowicz

PROTOKUŁ

wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Układu pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką w sprawie ułatwień, dotyczących ruchu granicznego.

Niżej podpisany pełnomocnik polski, komisarz Maciej Koczorowski
i niżej podpisany pełnomocnik niemiecki, Poseł Dr. Paweł Eckardt
spotkali się dzisiaj z polecenia swych Rządów celem wymiany dokumentów ratyfikacyjnych polsko-niemieckiego Układu, dotyczącego ułatwień w ruchu granicznym z dnia 29 kwietnia b. r. Dokumenty te, po zbadaniu i uznaniu za dobre, zostały wymienione.

Poznań, dnia 15 września 1922 r.

(—) Maciej Koczorowski
(—) Dr. Paul Eckardt

PROTOKOLL

ueber den Austausch der Ratifikationsurkunden des Abkommens zwischen der Republik Polen und dem Deutschen Reich ueber Erleichterungen des Grenzverkehrs.

Der unterzeichnete polnische Vertreter,
Komissar Mathias Koczorowski
und der unterzeichnete deutsche Vertreter,
Gesandter Dr. Paul Eckardt
sind heute im Auftrage ihrer Regierungen zusammengekommen, um die Ratifikationsurkunden zu dem polnisch-deutschen Abkommen ueber Erleichterungen des Grenzverkehrs vom 29. April 1922 auszutauschen. Diese Urkunden sind, nachdem sie geprueft und in Ordnung befunden worden sind, gegenseiting ausgetauscht worden.

Posen, den 15 September 1922.

(—) Maciej Koczorowski
(—) Dr. Paul Eckardt